

הנחיצות בהעמדת רבנים בעלי תורה ומדע לשמש בקדש במדינת ישראל מלך שפירא

הנני מפרסם בזה מכתב אחד, וקטע מעוד מכתב, ששלח הגאון רבי יחיאל יעקב וויינברג לידידו הרב אליהו יונג, מי שהיה בשעתו סופר פורה ואחד מהרבנים החשובים בארצות הברית (מרא דאתרא של קהילת המרכז היהודי בניו יורק). יש לייחס חשיבות מיוחדת למכתבים אלו שבהם ביאר הרב וויינברג את דעתו על הנחיצות להעמיד רבנים יושבים על מדין שיהיו גם בעלי השכלה כללית כי רק רבנים כאלה יוכלו להתייחס היטב לדור החדש של העם היושב בציון, במדינת ישראל החדשה. תודתי נתונה לר' יהודה רוזנבלט שמסר לי צילומים ממכתבים אלו – המלבה"ד מלך שפירא.

ב"ה יום א' כ"ז בתמוז תשט"ו

לידי"נ וגדל [?] מכובדי הרב הג' חכם וסופר דגול וכו' מהרר"א יונג שליט"א

את מכתבי' קבלתי בתודה רבה. אני מצטער צער רב על שנבצרה ממני היכולת, מחמת עכובים שונים, לבוא ולהתעלס בחברתו הנעימה. ברצוני להזדמן עמו בשעת חזירתו אם בציריך או במקום אחר מתאים לו ביותר. ויודיעני נא את המקום ואת היום להזדמנותנו הבאה אי"ה, ועכש' אני בא בשאלת חכם ואוהב נאמן כמותו. אני מצרף כאן את מכתבו של פרופ' ליברמן ומתוכו יראה שיש תקוה כי האקדמי' תרצה לקבל את האחריות להוצאת ספרי, ואני שואל לדעתו אם יש לסמוך ע"ז. ואמנם יש לי עצה אחרת, והיינו שאיגוד הקהלות בשווייץ או אגודת הרבנים בשווייץ תקבל עלי' הוצאת ספרי. והם יפנו בבקשה אל הקונפירינציא, אלא שיש לי היסוסים בזה. איני רוצה שהדבר יתפרסם, ובין חברי אגודת הרבנים יש רב אחד שאוהב לפטפט ולספר לכל, וגם אני חושש שרוב זה יבוא אלי בבקשה שאשתדל גם בשבילו ...¹ וד"ל. ולכן יחווה נא לי דעתו בזה, כי כת"ר חכם ומבין מדעתו ויוכל ליעצני איזוהי הדרך הטובה ביותר.

ועוד שאלה: אני מצרף כאן מכתב שני של הסוכנות ומשרד הדתות בדבר הקמת בימ"ד לרבנים ומורים בירושלים עיה"ק. והנה אף שהם כותבים שהמוסד החדש יעמיד רבנים בשביל ארצות הגולה, מ"מ ברי לי שהם מתכוונים להעמיד רבנים בשביל א"י, כי בארצות הגולה ישנם בכל ארץ וארץ מוסדות משלהם ואינם זקוקים לרבנים שיחונכו בא"י. ולא אכחד מה שבלבי: סובר אני כי גם בא"י צריך לדאוג לרבנים בעלי השכלה גבוהה, כי

1. הנקודות במקור.

מילין חביבין

הרבנים חניכי הישיבות והכוללים אינם מתאימים כלל וכלל לתעודה הגדולה של הנהגת הדור החדש ההולך וקם בארץ ישראל החדשה. אבל ברור כי רבני א"י מסוג הישן וכן ראשי הישיבות יתנגדו למוסד החדש ויצאו במלחמה נגדו. ולי אין כח ורצון לעמוד במלחמה, ובפרט שאני ידיד וחבר לכל הרמ"ם שבארץ ועלי יתרעמו ביחוד, שאני נותן יד למפורר תורה כביכול. הם ירימו קול שרוצים להחריב את הישיבות חלילה, ואי אפשר להתוכח עמהם בזה, כי לא ישמעו כלל להוכחות שבהגיון.

בכ"ז אני רוצה לשמוע גם בזה את חוות דעתו של מר, שהרי גם כת"ר הוא באותו מצב כמוני, מצד אחד הוא אוהב חכמה ודעת ורוצה בהתקדמות רוחנית ומדעית של רבני ישראל ומצד שני לבו אדוק ורתום לישיבות ולרבנים הזקנים מטעמים שברגש ובאהבת מסורת אבות ומורים.

אני כותב בקיצור נמרץ, אבל יספיק לחכם שכמותו. דורנו הוא דור המעבר, צריך להעביר את היהדות הדתית למצב חדש עם תנאים ונסבות חדשות שלא ידעום הדורות הקודמים. ואנחנו אנשי דור הביניים שלבם קשור לעבר ולכל מחמדיו ועינם צופי' בחרדה גדולה לעתיד המתרקם במדינה החדשים [!] מה קשה להם העברה זו! ...²

וד' יראנו בנחמת ציון וירושלים

ידידו אוהבו
יחיאל יעקב וו"ב

P.S. נא להחזיר לי שני המכתבים הרצופים.

במכתב נוסף להרב יונג, מב' דר"ח אלול תשט"ז, כתב הרב וויינברג:

היום ביקר אצלי מר ד"ר נעבענצאהל מירושלים, דירקטור של הבנק הלאומי בא"י ושל בנק הדאור [!] שם, אדם חשוב מאד ויר"ש ואוהב תורה. גם הוא קובל על מחסור של רבנים מלומדים היודעים פרק בהוויות העולם ויכולים להשפיע על הנוער. אבל החרדים והרבנים מן הטיפוס הישן מתקוממים נגד כל תיקון במוסדות החינוך לרבנים ורוצים להשאיר את הישיבות בצביון הקדום. זהו באמת מצב טראגי מאד, כי באמת המזיגה של תורה והשכלה חילונית היא מהדברים הקשים ביותר, וחסרים אנשים גדולים שמוכשרים להפעילה בלא נזק ללימוד התורה ובלא קיפוח של היראה התמימה. ועל כגון דא אמרו חז"ל: מן השמים ירחמו!³

2. הנקודות במקור

3. יבמות יב ע"ב, מב ע"א, עבודה זרה יח ע"א, ועוד.